

Krótkometrażowy film animowany w pracy wychowawcy klasy – czy działania profilaktyczno- -wychowawcze mogą przynieść efekty terapeutyczne?

MAGDALENA WILK

Współczesny wychowawca stoi przed trudnym i odpowiedzialnym zadaniem dotarcia do młodzieży, która w znacznej większości boryka się z problemami emocjonalno-psychicznymi. Wielu nauczycieli, którym powierzona jest misja wychowawcy klasy, zdaje sobie sprawę, że u podstaw neurobiologii i wiążącej się z nią neurodydaktyki (nowoczesnej metodyki) leży głębokie przekonanie, iż realna, prawdziwa nauka i rozumienie następują, gdy mózg ucznia ma poczucie sensu, gdy ma szansę na pogłębione przetworzenie treści, połączenie elementów znanych z tymi zupełnie nowymi. Ma to oczywiście przełożenie nie tylko na naukę danego materiału z przedmiotów szkolnych, ale także na naukę siebie, swojego odczuwania, zdobywania umiejętności mówienia o emocjach i procesach psychicznych zachodzących w człowieku, co z powodzeniem można trenować podczas GDDW.

SKĄD POMYSŁ NA WYKORZYSTANIE „KRÓTKIEGO METRAŻU” W PRACY WYCHOWAWCZEJ?

W pracy z młodzieżą podczas lekcji wychowawczych na początku każdego roku szkolnego prosiłam uczniów o wypełnienie ankiety i odpowiedź na pytanie – jakie tematy, problemy egzystencjalne chcieliby poruszyć ze mną na tych zajęciach? Miało to na celu zdiagnozowanie potrzeb edukacyjnych, ponadto danie młodzieży poczucia sprawczości i realnego wpływu na to, co dzieje się na tychże lekcjach. Propozycje uczniów uświadomiły mi, że młodzież jest otwarta na rozmowę o emocjach i trudach życia nastolatków, lecz nie zawsze z łatwością nazywa problemy, z którymi mierzy się na co dzień. Dodatkowo współpraca z pedagog Agnieszką Garstką (także polonistką i wychowawczynią w LO im. Marszałka Stanisława Małachowskiego) sprawiła, że postanowiłyśmy uatrakcyjnić godziny do dyspozycji wychowawcy, wykorzystując

MAGDALENA WILK

prostą formę animacyjną jako fundament do rozmowy na tematy bliskie młodzieży. Zależało nam, by unikając banalizowania i trywializowania treści, skupić się na przystępnym sposobie mówienia na tematy trudne. W tym celu dzieliliśmy się zasobami, które znalazłyśmy na kanale YouTube, wymienialiśmy tytułami animacji, dzieliliśmy spostrzeżeniami z przeprowadzonych lekcji, ewaluowaliśmy te zajęcia. Zdobyta praktyka sprawiła, że na rok szkolny 2023/2024 napisaliśmy Program Własny Lekcji Wychowawczych pt. „Animacje – Małachowskie inspiracje, czyli film krótkometrażowy na GDDW”. Jako pomoc dydaktyczną dla koleżanek i kolegów stworzyliśmy wykaz/bazę linków filmów krótkometrażowych pogrupowanych zgodnie z problemami wychowawczymi i wartościami (np. rywalizacja/współpraca, empatia, szczęście, uprzedzenia, stereotypy itd.). Dodatkowo przygotowaliśmy listę uniwersalnych pytań, które mają pomóc wychowawcom podjąć rozmowę na temat konkretnego zagadnienia ukazanego w filmie. Naszym celem było zachęcenie innych wychowawców do pracy z krótką animacją, pokazanie gronu pedagogicznemu, że lekcje do dyspozycji wychowawcy można zmodernizować, unowocześnić i uatrakcyjnić, przy jednoczesnym zmobilizowaniu uczniów do aktywnego uczestnictwa w zajęciach.

ZALETY KRÓTKIEJ ANIMACJI W PRACY WYCHOWAWCZEJ

Film animowany jest formą artystyczną o dużej sile oddziaływania, przepełnioną wieloma emocjami podanymi w atrakcyjnym graficznie kształcie. Nie ma znaczenia, czy sięgamy po animację z wytwórni Pixar, Disney, reklamę Allegro czy Huaweia – każdy z tych filmów może nieść głęboki przekaz egzystencjalny, ujęty w ciekawej artystycznie formie. Dodatkowo zastosowanie tej metody pozwala poruszyć fundamentalne i społecznie istotne kwestie na jednej godzinie lekcyjnej, co jest ważne z punktu widzenia ogromu spraw wychowawczych i ekonomii czasu. Animacja na lekcji może stać się nie tylko przedmiotem analizy, ale także inspiracją do działania i tworzenia z uczniami nowych narzędzi edukacyjnych. Pozwala im okiełznać emocje,

zadbać o swój dobrostan i wzmacnia kompetencje miękkie oraz sferę interpersonalną. O pozostałych walorach tej metody wspomnę poniżej, ukazując pracę z obrazem filmowym zarówno z perspektywy wychowawcy, jak i samego ucznia.

PERSPEKTYWA UCZNIA – PERSPEKTYWA NAUCZYCIELA W PRACY Z ANIMACJĄ

Nie da się zaprzeczyć, że ta metoda pracy pomaga nawiązać relację nauczyciel – uczeń oraz uczeń – uczeń. Dodatkowo bardzo wpływa na samoświadomość młodzieży, która podczas zajęć z filmem animowanym dokonuje introspekcji, a w efekcie autorefleksji w oparciu o własne doświadczenia życiowe. Głębokie doświadczanie obejrzanego filmu, który staje się pretekstem do zindywidualizowanego spojrzenia na problem, pozwala na wgląd w siebie, w swoje odczucia i emocje. Rozmawiając np. o empatii, w oparciu o film Brene Brown „Szkola odwagi”, uczeń może wejść w skórę bohatera, współodczuwać jego emocje i lokalizować je w osobistych doświadczeniach, poszukując analogii ze swoim życiem. Dodatkowo wprowadzenie elementów dramy i podzielenie klasy na grupy, które mają za zadanie po obejrzeniu filmu zaprezentowanie sytuacji życiowych, w których empatia jest rzeczywiście sztuką współodczuwania, a w których udawaną troską o drugiego człowieka, prowokuje młodzież do szukania strategii, możliwości konstruktywnego rozwiązania przedstawionych problemów. Następnie przychodzi czas na omówienie problemu w postaci dyskusji klasowej – to doskonały punkt wyjścia do rozmowy z pozostałymi osobami w zespole. Dialog, który się wówczas nawiązuje, staje się – z punktu widzenia wychowawcy – bezcenny, pozwala bowiem spojrzeć na problem szeroko i z wielu perspektyw, czyli, co za tym idzie, wpływa na rozwój sfery komunikacyjno-społecznej. Pobudzenie inteligencji emocjonalnej, poszukiwanie analogii między zagadnieniami poruszonymi w filmie a życiem młodego człowieka, pozwalają młodzieży zdystansować się wobec problemu, zrewidować go, spojrzeć na niego z bliska i jednocześnie z daleka – stanowi

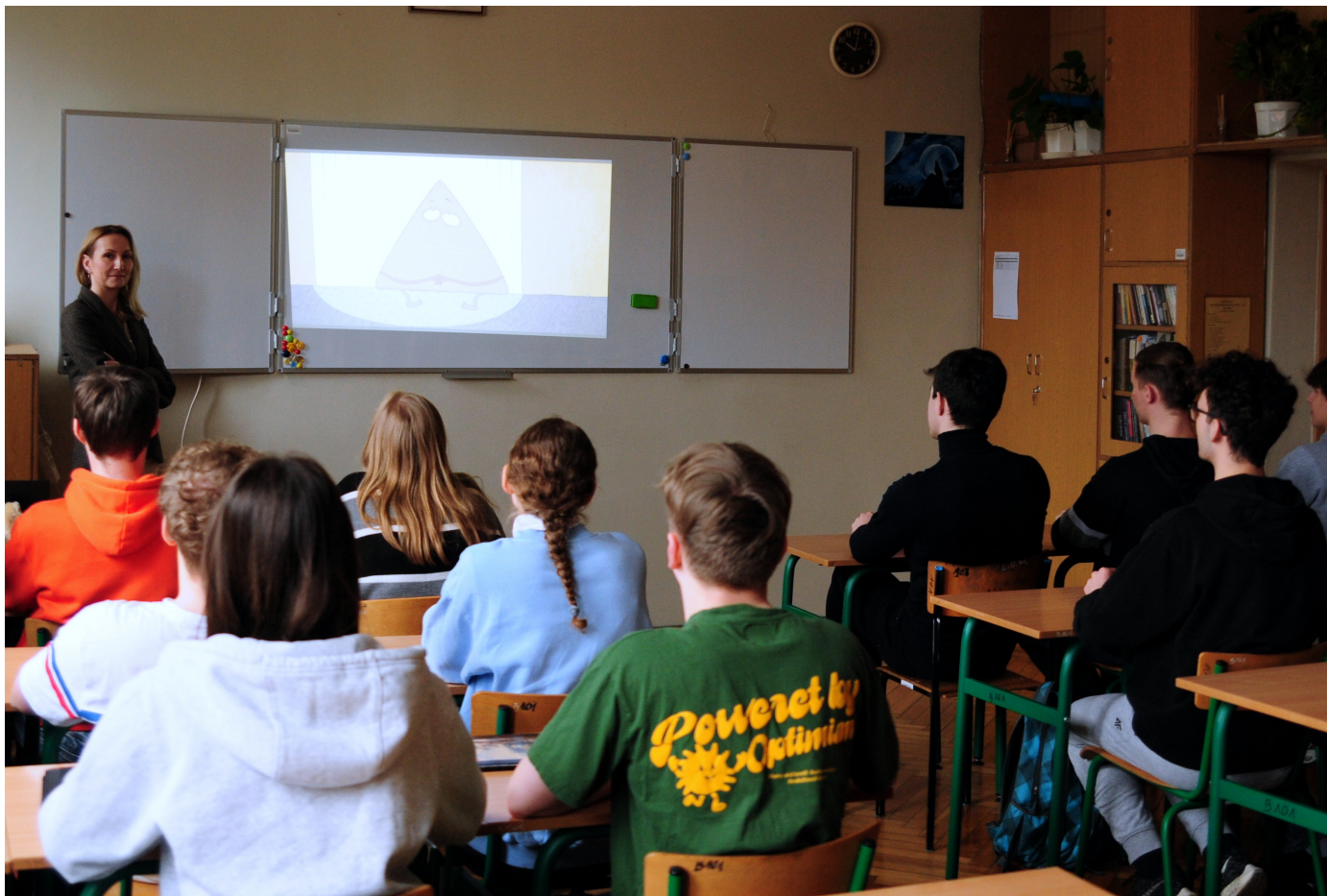
KRÓTKOMETRAŻOWY FILM ANIMOWANY W PRACY WYCHOWAWCY KLASY – CZY DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNO- -WYCHOWAWCZE MOGĄ PRZYNIEŚĆ EFEKTY TERAPEUTYCZNE?

zatem pretekst do swoistego *katharsis* (oczyszczenia) z bagażu nagromadzonych doświadczeń. Z perspektywy wychowawcy wartością dodaną takich zajęć jest także to, że animacja może stać się punktem wyjścia do szerszych działań wychowawczych, poprzez zastosowaną aluzyjność i symbolikę może bowiem przełożyć się na szerokie myślenie o problemie i w efekcie na realizowanie projektów profilaktyczno-wychowawczych, ogólnoszkolnych oraz ogólnopolskich. A to z kolei wiąże się z korzyściami dla uczniów – doprowadza do poczucia sprawstwa, decyzyjności przy jednoczesnym daniu im komfortu autonomii, w takich sytuacjach nauczyciel wychodzi bowiem z roli przewodnika, staje się towarzyszem, głosem wspierającym, ale nie wiodącym w procesie na przykład tworzenia narzędzi edukacyjnych. Ta metoda prefiguratywna sprawia, że młodzi ludzie partycypują w tworzeniu procesu edukacyjnego, co pozwala im poczuć sens

wykonywanych zadań. Z punktu widzenia nieklinicznego takie działania prowadzą do rozwoju osobistego ucznia, natomiast z perspektywy klinicznej – stają się elementem filmoterapii, bajkoterapii, czyli terapii wspomagającej w psychoterapii.

PRAKTYCZNE EFEKTY WYKORZYSTANIA FILMU ANIMOWANEGO NA LEKCJACH WYCHOWAWCZYCH

Film animowany nie może być celem samym w sobie, samo zaistnienie tego narzędzia na lekcji wychowawczej niewiele wnosi. Nie chodzi tu przecież o zabicie czasu na zajęciach, a o sprowokowanie do działań, aktywności i zaangażowania uczniów w kształcenie podstawowych umiejętności emocjonalnych i psychicznych. Optymalnym rozwiązaniem jest, gdy po obejrzeniu filmu

MAGDALENA WILK

Prawdziwa nauka i rozumienie następują, gdy mózg ucznia ma poczucie sensu, gdy ma szansę na pogłębione przetworzenie treści, połączenie elementów znanych z tymi zupełnie nowymi.

prowokujemy młodych ludzi do działania, aktywizujemy do kreatywnego, innowacyjnego wysiłku, „odkrzestawiamy”, dając możliwość pogłębienia refleksji na poruszony temat i pogłębienia aktywności poznawczej. W tym celu możemy wykorzystać metody aktywizujące, w tym także narzędzia TiK. Cenne jest także to, że praca z filmem inspiruje, staje się punktem wyjścia do szerszych działań. Moi wychowankowie, po serii zajęć wychowawczych, które poświęcone zostały problemom nietolerancji, wykluczenia i stereotypom podanym w animowanej formie, samodzielnie stworzyli narzędzie profilaktyczno-wychowawcze w ramach Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej „Respektuj.pl”, mającej na celu walkę z przemocą i uprzedzeniami wśród młodzieży. Wyreżyserowali i sfilmowali animację poklatkową, w której przekonują swoich rówieśników, że empatia, tolerancja i szacunek do drugiego człowieka to wartości bezwzględnie potrzebne we współczesnym świecie. Dodatkowo odniesienia literackie w tej animacji (np. do „Zdążyć przed Panem Bogiem” i postaci Marka Edelmana), historyczne (do Mahatmy Gandhiego) i współczesne (np. do postaci Friza lub Roberta Makłowicza) dowodzą, że młodzież poszerzyła swe horyzonty wyobraźni i twórczy kreacjonizm. Zajęcie II miejsca w tym konkursie było dla moich wychowanków zwyciężeniem ich wysiłku i docenieniem pomysłowości i wrażliwości.

Jako wychowawca z wieloletnim stażem dostrzegam zmianę jakościową w prowadzonych przeze mnie zajęciach do dyspozycji wychowawcy. Zachęcam do wykorzystywania krótkich animacji na tychże lekcjach i jestem przekonana, że będą one powodem poczucia dobrze zrealizowanego programu profilaktyczno-wychowawczego w Państwa szkole. Nie ma nic cenniejszego, niż przekonanie, że jako nauczyciel wzbogaciliśmy naszych uczniów – nie tyle o poznanie wiedzy książkowej, podręcznikowej, ile o zdobycie wiedzy o sobie, mechanizmach, które rządzą naszymi emocjami i procesami psychicznymi, a ponadto pobudziliśmy naszych wychowanków do autorefleksji i wzrostu świadomości. •

MAGDALENA WILK – nauczycielka języka polskiego w LO im. Marszałka Stanisława Małachowskiego w Płocku. Trzy obszary zainteresowań, które ukierunkowują jej pracę, to: rola bajek edukacyjnych w nauczaniu, filmoterapia oraz relacyjne nauczanie.